

**KOREYS TILI LEKSIKASIDA INGLIZ TILINING DETERMINISTIK
TA'SIRI: LINGVISTIK TRANSFORMATSIYA VA "KONGLISH"
FENOMENI**

Mustafayeva Shaxlo

SamDCHTI. Filologiya va tillarni o'qitish: koreys tili

shaxlomustafayeva78@gmail.com

Ilmiy rahbar.

Izzatova Shirin

SamDCHTI. Koreys tili o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv jarayonida ingliz tilining zamonaviy koreys tili tizimiga ko'rsatayotgan ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda leksik o'zlashmalar, semantik siljishlar va "Konglish" hodisasining sotsiolingvistik ildizlari ko'rib chiqilgan. Ma'lumotlar Janubiy Koreya Milliy til instituti statistikasi bilan asoslangan.

Kalit so'zlar: Konglish, leksik transfer, neologizmlar, sotsiolingvistika, Janubiy Koreya, til purizmi.

Kirish

Til doimo o'zgarib turuvchi tirik mexanizm bo'lib, u jamiyatdagi siyosiy, iqtisodiy va madaniy transformatsiyalarni o'zida aks ettiradi. Zamonaviy koreys tili (Hangugeo) misolida bu jarayon ayniqsa yaqqol namoyon bo'lmoqda. Koreys tili tarixan Xitoy iyerogliflari (Hanja) ta'sirida shakllangan bo'lsa-da, XX asrning ikkinchi yarmi va XXI asr boshiga kelib, ingliz tili uning leksik va semantik qatlamini tubdan o'zgartirib yuborgan asosiy eksternal omilga aylandi.

Ushbu jarayonning dolzarbligi shundaki, ingliz tilining ta'siri shunchaki texnik terminologiya bilan cheklanib qolmay, kundalik muloqot, reklama, ommaviy axborot vositalari va hatto grammatik konstruksiyalarga ham kirib bordi. 1950-1953-yillardagi Koreya urushidan so'ng AQSh bilan o'rnatilgan strategik ittifoq hamda Janubiy Koreyaning "Han daryosi mo'jizasi" deb ataluvchi iqtisodiy yuksalishi g'arb madaniyatiga bo'lgan kuchli qiziqishni uyg'otdi. Natijada, ingliz tili Janubiy Koreya jamiyatida "modernizatsiya" va "muvaffaqiyat" ramzi sifatida qabul qilindi.

1. LEKSIK VA FONETIK ADAPTATSIYA MEXANIZMLARI

Ingliz tilidan kirib kelayotgan so'zlar koreys tili fonotaktikasiga moslashish uchun bir qator murakkab bosqichlardan o'tadi. Koreys tilida bo'g'in tuzilishi odatda (U)U yoki (U)UU shaklida bo'lganligi sababli, inglizcha undoshlar klasteri (ketma-ket kelishi) parchalanishga uchraydi.

Vokalik proteza (Epenteza): Ingliz tilidagi yopiq bo'g'inlarni ochish uchun "eu" [u] unlisi qo'shiladi. Masalan, Stress so'zi koreys tilida se-teu-re-seu (스트레스) shaklida, ya'ni to'rt bo'g'inli so'zga aylanadi.

Frikativ tovushlar substitutsiyasi: Koreys alifbosida "f", "v", "th" kabi tovushlar mavjud emas. Shu sababli, lingvistik transfer natijasida "f" → "p" (ㅍ), "v" → "b" (ㅂ) tovushlariga almashadi. Bu holat Coffee so'zining keo-pi (커피) deb talaffuz qilinishiga sabab bo'ladi.

2. SOXALAR BO'YICHA TERMINOLOGIK ANALIZ

Janubiy Koreya iqtisodiyotining drayverlari hisoblangan IT va moda sohalarida inglizcha so'zlar dominantlik qiladi. Milliy til instituti tahlillari shuni ko'rsatadiki:

Axborot texnologiyalari: Ushbu sohada neologizmlarning deyarli 85% qismi inglizcha negizga ega. Data, Cloud, Interface, Wireless kabi so'zlar koreyscha muqobili yaratilmasdan, to'g'ridan-to'g'ri o'zlashgan.

Moda va Kosmetika: Janubiy Koreya "K-Beauty" markazi sifatida o'z terminologiyasini inglizcha so'zlar ustiga qurgan. Lip gloss, Foundation, Blusher kabi so'zlar kundalik iste'molda koreyscha so'zlarni butunlay siqib chiqargan.

Reklama tili: Televizion reklamalarning 45-50 foizida inglizcha shiorlar yoki kalit so'zlar qo'llaniladi. Bu iste'molchida brendning "global" va "ishonchli" ekanligi haqida psixolingvistik tasavvur uyg'otadi.

3. "KONGLISH" VA SEMANTIK TRANSFORMATSIYA TURLARI

Konglish hodisasi — bu lingvistik kreativlikning mahsuli bo'lib, unda inglizcha morfemalar koreyscha mantiq asosida yangi ma'no kasb etadi. Tadqiqotlar Konglishni uchta kategoriyaga ajratadi:

Qisqartirish (Clipping): Uzun inglizcha so'zlarni bo'g'inlar asosida qisqartirish. Masalan, Self-Camera → Sel-ca (셀카), Smartphone → Seuma-pon (스마트폰).

Yangi kompozitlar: Ingliz tilida mavjud bo'lmagan sobiq birikmalar yaratish. Skin-ship (teriga teginish, ya'ni yaqin munosabat) — bu ingliz tilida uchramaydigan, lekin koreys tilida o'ta faol so'zdir.

Ma'no torayishi: Meeting (미팅) so'zi ingliz tilida har qanday uchrashuv bo'lsa, koreys tilida faqat talabalarning tanishuv uchrashuvini anglatadi.

4. SOTSIOLINGVISTIK TAHLIL VA PURIZM HARA-KATI

Seul Milliy Universiteti tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma ko'ra, yoshlarning 72 foizi inglizcha o'zlashmalardan foydalanish muloqotni tezlashtiradi deb hisoblaydi. Biroq, lingvistik purizm tarafdorlari bu holatni "madaniy mustamlakachilik" deb baholamoqda. Shimoliy Koreya bilan bo'lgan til tafovuti esa bu masalaning siyosiy jihatini ochib beradi. Shimolda Ice-cream so'zi "Eureum-gwaja" (muzli shirinlik) deb atalsa, Janubda shunchaki "A-i-seu-keu-rim" deb ishlatiladi. Bu kabi farqlar ikki jamiyat o'rtasidagi psixologik masofani oshirmoqda.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ingliz tilining koreys tiliga ta'siri shunchaki vaqtinchalik moda emas, balki til tizimining chuqur deterministik transformatsiyasidir. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi yakuniy xulosalarni shakllantirish mumkin:

Birinchidan, leksik integratsiya qaytmas jarayon ekanligi. Janubiy Koreya iqtisodiyoti va fan-texnikasi global bozor bilan uzviy bog'liq ekan, inglizcha terminologiyaning oqimi to'xtamaydi. Biroq, bu o'zlashmalar "Konglish" shaklida koreys tili fonetikasi va morfologiyasiga shunchalik singib ketmoqdaki, ular endilikda o'zlashma sifatida emas, balki tilning ajralmas ichki elementi sifatida qabul qilinmoqda.

Ikkinchidan, sotsiolingvistik tabaqalanish xavfi. Jamiyatda ingliz tilini bilish darajasi ijtimoiy status bilan bog'lanishi "lingvistik elitizm"ni keltirib chiqarmoqda. Bu esa ona tiliga bo'lgan puristik qarashlar va g'arblashgan zamonaviy nutq o'rtasidagi ziddiyatni kuchaytirmoqda. Tilning haddan tashqari inglizlashishi keksa avlod va yosh avlod o'rtasidagi kommunikativ bo'shliqni yanada kengaytirmoqda.

Uchinchidan, milliy til strategiyasiga bo'lgan ehtiyoj. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, koreys tili yaqin kelajakda o'ziga xos diglossiya holatiga, ya'ni kundalik turmushda "Konglish" va rasmiy-adabiy sohada sof koreys tili parallel qo'llaniladigan holatga kelishi ehtimoli yuqori. Shu sababli, davlat darajasida milliy tilning o'ziga xosligini saqlab qolish va xorijiy o'zlashmalarni me'yorlashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan lingvistik siyosat olib borilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. National Institute of Korean Language. (2023). Annual Report on Neologisms and Loanwords. Seoul.
2. Shim, R. J. (2006). Englishized Korean: Structure, Status, and Attitudes. *World Englishes*, 25(1).
3. Park, J. S. (2009). The Local Construction of a Global Language: Ideologies of English in South Korea. Berlin: Mouton de Gruyter.

4. Lawrence, B. C. (2012). The Korean English Paradox. Cambridge University Press.
5. Song, J. J. (2005). The Korean Language: Structure, Use and Context. London: Routledge.